

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง, พ.ศ. 2533) มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาคุณภาพชีวิต และพร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคม นอกจากนั้นยังปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ (กรมวิชาการ, 2536, หน้า 2) การจะบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้ โรงเรียนทุกแห่งจะต้องมีห้องสมุด เพื่อใช้เป็นแหล่งพื้นฐานเบื้องต้นในการศึกษาค้นคว้า ก่อนก้าวไปสู่แหล่งวิทยาการอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลมุล รัตตากร (2530, หน้า 17) ที่กล่าวว่าห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการที่นักเรียนสามารถเข้ามาหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นห้องสมุดยังเป็นแหล่งความรู้ สำหรับการจัดการเรียนการสอน และเป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่านของนักเรียนอีกด้วย

การเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดมิได้กำหนดในหลักสูตรประถมศึกษาโดยตรง แต่จะมีแทรกอยู่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทักษะภาษาไทยของทุกระดับชั้น โดยมีครูภาษาไทย หรือครูประจำชั้น ทำหน้าที่สอนโดยไม่ทราบเนื้อหา และแนวทางการสอนการใช้ห้องสมุด ทำให้การสอนการใช้ห้องสมุดไม่เป็นระบบเดียวกัน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้พัฒนางานด้านห้องสมุดขึ้นมาเป็นระยะ ๆ จนถึงปี 2536 ได้เน้นให้มีการสอนการใช้ห้องสมุด โดยให้ทางโรงเรียน จัดให้มีชั่วโมงห้องสมุดอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง แต่ในทางปฏิบัติ การสอนการใช้ห้องสมุด ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร จากการสำรวจการจัดการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการพบว่า มีปัญหาค่อนข้างคลึงกัน คือ ขาดบุคลากรที่มีวุฒิและประสบการณ์ในการดำเนินงาน และโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหามากกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางเพราะครูประจำชั้นครูภาษาไทย หรือครูบรรณารักษ์ ต่างมีภาระหน้าที่รับผิดชอบงานหลายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิษณุ ภูลวรรณ (2542, หน้า 89) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่า ขาดการสอน และขาดการแนะนำวิธีการใช้ห้องสมุดอย่างเป็นทางการแก่นักเรียน ขาดการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมทาง

วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์ จึงทำให้เป้าหมายของการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาข้อที่ 6 ระบุไว้ว่า มุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอเป็นจุดมุ่งหมายที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะการอ่านหนังสือจะช่วยพัฒนานุคนคนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ดังที่ โกวิท ภัยสิทธิ์ (2531, หน้า 24) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการแสวงหาความรู้ และเป็นการส่งเสริมความคิดทำให้ฉลาดรอบรู้

การอ่านไม่ได้มีจุดประสงค์เพียงเพื่อมุ่งฝึกทักษะให้เด็กได้อ่านเท่านั้น แต่การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เด็กในวัยประถมศึกษาควรได้รับการฝึกฝนในด้านการอ่าน ซึ่งถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองดี เด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับชั้นเปลี่ยนแปลงแปลงการอ่านเป็นเรื่องที่ยาวมากขึ้น หมายถึง เด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอ่านหนังสือได้แล้ว (บันลือ พฤกษ์วัน, 2533, หน้า 30-31) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ระบุไว้ว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในชั้นอ่านหนังสือแตก หรือมีความก้าวหน้าในการอ่าน จากการสำรวจของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าหนังสือการ์ตูนเป็นหนังสือที่เด็กในวัยประถมศึกษาชอบอ่านมากที่สุด มีจำนวนถึงร้อยละ 96.48 (ทวีศักดิ์ ไชยมาโย, 2537, หน้า 44) และจากการนำการ์ตูนไปใช้ในการเรียนการสอนนั้นมีผลงานวิจัยหลายเรื่องได้ชี้ให้เห็นว่าแบบเรียนที่ผลิตขึ้นในลักษณะของการ์ตูนช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่เรียนจากแบบเรียนธรรมดา เช่น งานวิจัยของ สุริพร ชุนทรัพย์ (2543, หน้า 79) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง "เวลา" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือภาพการ์ตูนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนตามแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านลงความเห็นว่าการ์ตูนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือแม้แต่ผู้ใหญ่ น้อยคนนักที่จะปฏิเสธความน่ารัก ความแปลกประหลาด ตลอดจนความสนุกสนานตลกขบขันของการ์ตูนซึ่งทำให้ผู้อ่านมีความกระตือรือร้น ไม่รู้จักคำว่าเบื่อหน่าย การ์ตูนจึงเข้ามามีบทบาทและคุณค่าต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

จากแนวดำเนินการทางการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาในข้อ 4 ที่ว่าให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้โดยการศึกษาค้นคว้าใน

ห้องสมุด ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนต้องมีการสอนการใช้ ห้องสมุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 63) เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุด มีทักษะในการใช้ห้องสมุด มีนิสัยรักการอ่าน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองรู้จักวิธีค้นคว้าได้อย่างมีหลักเกณฑ์และถูกวิธี เป็นการปูพื้นฐานเพื่อการศึกษาในระดับสูงต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด มาสร้างเป็นหนังสือภาพการ์ตูน เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานเดียวกัน นอกจากนั้นหนังสือภาพการ์ตูนประกอบการเรียนการสอนการใช้ห้องสมุด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้ภาพวาดการ์ตูนสีประกอบคำบรรยาย ยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลน ครูบรรณารักษ์ พร้อมทั้งช่วยให้ครูผู้สอนไม่เบื่อหน่ายต่อการสอนการใช้ห้องสมุด ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อสร้างหนังสือภาพการ์ตูนประกอบการเรียนการสอน เรื่องการใช้ห้องสมุด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อหาประสิทธิภาพหนังสือภาพการ์ตูนประกอบการเรียนการสอน เรื่องการใช้ห้องสมุดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ความสำคัญของการศึกษา

1. หนังสือภาพการ์ตูนสามารถใช้เป็นสื่อในการให้ความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ระดับความรู้ที่สูงขึ้นต่อไป
2. หนังสือภาพการ์ตูนใช้เป็นคู่มือในการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

1. หนังสือภาพการ์ตูนประกอบการเรียน เรื่อง "มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดในระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการใช้ห้องสมุด และสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา

2. ประชากรในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนราชประชาสมาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 4 ห้องเรียน

3. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนราชประชาสมาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster or area sampling) มา 1 ห้องเรียน จากประชากรทั้งหมด 4 ห้องเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการอ่านหนังสือภาพการ์ตูนประกอบการเรียน เรื่อง "มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

5. การทดลองใช้เวลาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เป็นเวลา 6 วัน วันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสือภาพการ์ตูน หมายถึง หนังสือภาพการ์ตูนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ภาพวาดลายเส้นต่าง ๆ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดเรื่องราว และเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และภาพที่เขียนนั้น ส่วนมากเป็นภาพที่เกินความเป็นจริง ทำให้ผู้ดูเกิดอารมณ์ขันสนุกสนาน และเข้าใจความหมาย หรือเรื่องราวได้ดีกว่าใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว

2. เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ระดับคะแนนจุดตัด ซึ่งได้จากการใช้ดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญในการสอนการใช้ห้องสมุด โดยพิจารณาความน่าจะเป็นที่นักเรียนมีสมรรถภาพต่ำสุด ที่ยอมรับได้ว่ามีความรู้ในการตอบข้อสอบถูกต้องตามเทคนิคของแองกอฟ (Angoff, 1971 อ้างถึงใน บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2527, หน้า 127 - 128) เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินการผ่าน

3. ประสิทธิภาพของหนังสือ หมายถึง คุณภาพของหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างใช้อ่านและทำแบบทดสอบประจำบทแต่ละตอน และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

3.1 80 ตัวแรก หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยร้อยละ 80 ที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบประจำบท หลังจากอ่านหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน แต่ละตอน

3.2 80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อยร้อยละ 80

ที่ผ่านเกณฑ์จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากอ่านหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน แต่ละตอน

4. แบบทดสอบประจำบท หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอ่านหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน ในแต่ละตอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น .

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์หลังการอ่านหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ เรื่อง มาเรียนรู้ห้องสมุดกัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาตามรูปแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

8. หลักสูตรประถมศึกษา หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ